

บทที่ 1

บทนำ

สภาพปัญหาและความสำคัญทางการเมือง

ในระบอบการเมืองการปกครองนั้น ต่างยอมรับกันทั่วไปว่ารูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย (democracy) เป็นรูปแบบการปกครองที่ดีที่สุดในรูปแบบหนึ่ง เพราะรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ถือว่าเป็นการปกครองที่มาจากประชาชน โดยประชาชน ซึ่งเป็นการใช้อำนาจจากอภิปไตยสมัยใหม่ มีสถาบันทางการเมืองเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองแทน โดยประชาชนจะเลือกผู้ทำหน้าที่แทนไปลงขันเข้าไปทำหน้าที่ทั้งด้านนิติบัญญัติและด้านบริหาร นักวิชาการ นักการเมือง นักวิทยาศาสตร์จำนวนมากมีความเห็นว่า เมื่อพิจารณาถึงบทบาทสถาบันการเมืองแล้ว สถาบันการเมืองจะเข้มแข็งมีบทบาทที่แท้จริง ก็ต่อเมื่อมีนักการเมืองที่มีคุณภาพ พรรคการเมืองมีวินัยและรับผิดชอบ สภาพการณ์เช่นนี้จะเกิดขึ้นได้ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะสนับสนุนคือ การมีระบบการเลือกตั้งที่มีประสิทธิภาพ และสามารถถ่วงถ่วงการถ่วงนักการเมืองที่มีความสามารถเข้าไปทำหน้าที่ได้¹ การเลือกตั้งจึงเป็นขั้นตอนพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ในการถ่วงถ่วงการถ่วงผู้ที่จะเข้าไปทำหน้าที่เป็นตัวแทนไปลงขันในบทบาททั้งทางด้านนิติบัญญัติและด้านบริหาร

การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองอย่างหนึ่ง ซึ่งหมายถึง กิจกรรมทางการเมืองที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation) ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจจากอภิปไตยด้วยการไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนเพื่อทำหน้าที่ในรัฐสภาและในรัฐบาล

¹กระมล ทองธรรมชาติ, สมบูรณ์ สุขสรวาย และ ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, การเลือกตั้งพรรคการเมืองและเสถียรภาพของรัฐบาล (กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายวิจัยคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2531), หน้า คำนว่ ก.

เป็นกลไกแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้อง และสนับสนุนให้มีการปฏิบัติจัดทำหรือละเว้น การทำอย่างหนึ่งอย่างใดทางการเมือง และการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อ ประชาชน การเลือกตั้งจึงสามารถถือได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็น หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่หมายถึงการมีส่วนร่วมที่ประชาชนจะพึงมีในการ กำหนดนโยบาย การตัดสินใจและกำหนดกิจการต่าง ๆ ของรัฐและทางด้านการเมือง ตลอดจนเป็น การมีส่วนร่วมของประชาชนเช่น การเลือกตั้ง การเป็นรัฐบาล การมีอิทธิพลต่อรัฐบาล การแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ในทางการเมือง²

ดังนั้น ความสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบันมีอยู่ที่ "การเลือกตั้ง" เพื่อให้ประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ได้มีโอกาสคัดเลือกตัวแทนในการบริหารประเทศ การเลือกตั้งทำให้สามารถเลือกรัฐบาลขึ้นบริหารประเทศ ทำให้รัฐบาลสิ้นสุด การเลือกตั้งมีผลทำให้รัฐบาลระมัดระวังการทำงานของตน และการเลือกตั้งยังทำหน้าที่เป็น "กลไกเชื่อมโยง" (Linkage mechanism) สะท้อนทัศนคติของสาธารณชนต่อนโยบายของรัฐบาล นอกจากนี้การเลือกตั้งยังมีบทบาททางอ้อมโดยทำให้อำนาจของรัฐบาลเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย จากความเป็นจริงที่ว่ารัฐบาล ได้รับเลือกมาจากประชาชน ประชาชนจึงยอมรับในสิทธิอำนาจหน้าที่ของรัฐบาล ส่วนในด้านของ ประชาชน ถ้าเปรียบเทียบระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นศาสนา การเลือกตั้งก็เป็นเหมือน การประกอบพิธีการศาสนาที่ทำให้บุคคลรู้สึกว่าเป็นสมาชิกของศาสนานั้น การเลือกตั้งก็ทำให้บุคคล รู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ทำให้บุคคลค่อย ๆ รับผิดชอบต่อระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยแทรกซึม เข้าไว้ในจิตใจ³ หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ อำนาจของรัฐบาลที่มีต่อสมาชิกในสังคม จึงเป็น อำนาจที่ได้รับจากประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาล ดังนั้นรัฐบาลหรืออีกนัยหนึ่งผู้ปกครอง ประเทศจึงต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อสมาชิกในสังคม เพื่อประชาชนในสังคมจะได้มีโอกาสบังคับให้รัฐบาลทำ หน้าที่ได้ถูกต้องไม่ผิดรูปผิดรอยตามที่คาดหมายไว้ บุคคลที่ประกอบกันเป็นรัฐบาลจึงควรผ่านการคัดเลือกจากราษฎรเป็นครั้งคราว ระบบการปกครองที่มีระเบียบการเช่นว่านี้ก็ คือ การปกครองระบอบ ประชาธิปไตย

²จวบ สุภาพ, หลักรัฐศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2514), หน้า 333.

³Richard G. Neimi and Herbert F. Weisberg, Controversies in American Voting Behavior (San Francisco : W.H. Freeman and Company, 1976), pp. 2-3.

สำหรับจุดร่วมที่สำคัญของการเลือกตั้งนั้น ได้แก่ การระดมความคิดเห็นเพื่อสร้างความร่วมมือของการปกครอง การเลือกตั้งเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการเลือกสรรผู้ปกครอง เลือกแนวนโยบายที่เข้าสร้างสรรการเรียนรู้ทางการเมือง และสร้างบูรณาการของชาติ ด้วยคุณประโยชน์ดังกล่าว จึงทำให้การเลือกตั้งมีความสำคัญและมีความจำเป็น สำหรับระบบการเมืองเกือบทุกประเภทในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา มีเพียงไม่กี่ประเทศเท่านั้น ที่ไม่สามารถจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นได้อย่างเป็นกิจลักษณะและประเทศดังกล่าวนี้มักจะมีปัญหาในเรื่องความเสถียรภาพทางการเมือง หรืออีกนัยหนึ่งมีระดับแห่งการพัฒนาทางการเมืองในระดับต่ำ⁴

ปัญหาที่เป็นสาเหตุของการพัฒนาทางการเมืองที่สำคัญอย่างหนึ่งของประเทศกำลังพัฒนา คือ การที่ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับข่าวสารการเมือง หรือความเป็นไปของประเทศชาติของตนอยู่ในวงจำกัด ลักษณะดังกล่าวนี้หากพิจารณาในกรอบของทฤษฎีระบบ (System Theory)⁵ แล้วก็อาจกล่าวได้ว่า ประชาชนของระบบเป็นปัจจัยนำเข้า (input) ที่คือประสิทธิภาพ บทบาทหน้าที่ของประชาชนในฐานะปัจจัยนำเข้า ได้แก่ การเป็นผู้เรียกร้อง (demand) และสนับสนุน (support) ต่อระบบการเมือง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง ที่ทำให้กระบวนการทางการเมืองดำเนินไปได้โดยปกติหรือมีคุณภาพ ความคือประสิทธิภาพของปัจจัยนำเข้า เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ระบบการเมืองดำเนินไปอย่างไม่ราบรื่น หรือขาดเสถียรภาพและถ้าหากระบบไม่สามารถปรับตัวให้อยู่ในสภาวะสมดุลได้แล้ว ก็จะทำให้เกิดการไร้ประสิทธิภาพทางการเมืองทำให้ระบบล้มลุกคลุกคลาน หรือในที่สุดทำให้ระบบแตกสลาย⁶ การแตกสลายของระบบ ได้แก่ การปฏิวัติสงคราม หรือความวุ่นวายทางการเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การจัดตั้งระบบการเมืองใหม่ที่มีความเหมาะสมกว่าขึ้นมาแทน

⁴สุจิต บุณยงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมทางการเมืองและเสียงเลือกตั้งของคนไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 1.

⁵โปรดดูรายละเอียดใน David Easton, A Framework for Political Analysis (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1965); A System Analysis of Political Life (New York : Wiley, 1965).

⁶Angus Campbell, Phillip Converse, Warren Miller, and Donald Stokes, The American Voter (New York : John Wiley, 1960) chapter 20.

จากสภาพตั้งที่กล่าวมานั้นเป็นที่น่าคิดว่า "ความรู้เกี่ยวกับข่าวสารการเมืองของประชาชน" เป็นลักษณะอย่างหนึ่งของ "ความเป็นพลเมืองดี" กล่าวคือ พลเมืองดีไม่ได้หมายถึงผู้ที่วางเฉยและมีความสงบเรียบร้อยในทางการเมืองหากแต่หมายความถึงบุคคลที่รู้ความเป็นไปของบ้านเมือง หรือที่ภาษาอังกฤษ เรียกว่า informed citizen⁷ ซึ่งจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้าน "ปัจจัยนำเข้า (input)" ของระบบการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติหน้าที่สำคัญดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเมืองทุกระบบ⁸ และในทางตรงกันข้าม คนที่ไร้ข่าวสารการเมืองนั้นนับได้ว่าเป็น "พลเมืองที่ด้อยคุณภาพ" ทั้งนี้ไม่ว่าจะอยู่ในระบบการเมืองใด ๆ⁹

การที่ประชาชนในบางประเทศมีความรู้ข่าวสารการเมืองอยู่ในระดับต่ำนั้น มีสาเหตุสำคัญอยู่หลายประการ เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาด้านการสื่อสารคมนาคม เป็นต้น โดยทั่วไปแล้วประเทศที่กำลังพัฒนามักมีการคมนาคมที่ไม่สะดวกนักในมหาสมุทรหรือติดต่อสื่อสารกันลำบาก สิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการได้มาซึ่งข่าวสารการเมือง นอกจากนี้การศึกษาของประชาชนก็มีความสัมพันธ์สูงกับความสนใจต่อการเมือง¹⁰ มีการอนุมานว่า เนื่องจากประชาชนในประเทศที่กำลังพัฒนามี

⁷มีนักรัฐศาสตร์เป็นจำนวนมากที่สนใจศึกษาความสัมพันธ์ของการสื่อสารติดต่อกับพัฒนาทางการเมือง โปรดดู Lucian W. Pye, "The Non-Western Political Process," The Journal of Politics 20 (August 1958), pp. 468-486; Daniel Lerner, The Passing of Traditional Society (Glencoe, Ill. : Free, Press, 1962); Lucia W. Pye, ed., Communication and Political Development (Princeton : Princeton : University Press, 1968).

⁸Easton, A Framework for Political Analysis , and A System Analysis of Political Life.

⁹Angus Campbell, Phillip Converse, Warren Miller, and Donald Stokes, The American Voter (New York : John Wiley, 1960) Chapter 20.

¹⁰Donald J. Devine, The Attentive Public (Chicago : Rand McNally, 1970), pp. 58-59.

การอ่านออกเขียนได้ต่ำ จึงน่าจะมีความรู้ข่าวสารการเมืองต่ำไปด้วย อย่างไรก็ตามการศึกษาค่านิยมสาธารณะ (public opinion) ในสหรัฐอเมริกาให้ข้อสังเกตไว้ว่า ในสหรัฐอเมริกานั้นแม้ว่าประชาชนเมื่อตรวจการอ่านออกเขียนได้สูงเท่านั้น หากแต่ยังมีการติดต่อสื่อสารการคมนาคมเป็นไปอย่างกว้างขวางและครอบคลุม มีการระดมหาเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างคึกคัก และมีการเสนอข่าวสารการเมืองทางสื่อมวลชนด้านต่าง ๆ กันอย่างกว้างขวาง แต่คนอเมริกันก็ยังมีความรู้เกี่ยวกับการเมืองอยู่ในระดับต่ำมาก¹¹ ผลการศึกษาดังกล่าวจะสอดคล้องกับการศึกษาของ เขียน อีระวิทย์ โดยพบว่า แม้แต่ผู้มีความสนใจทางการเมืองสูง อย่างเช่น คณะกรรมการกลางศูนย์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2518 ก็ยังมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประเทศจีนและญี่ปุ่นอยู่ในระดับต่ำมากทั้งที่ให้ความสนใจแก่ประเทศทั้งสองถึงขั้นที่เคยมีการเดินขบวนต่อต้านก็ตาม¹²

สำหรับปัญหาที่น่าสนใจในการศึกษาวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของการรับรู้เหตุการณ์ทางการเมืองที่มีผลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง"นี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาปัจจัยที่จะนำมาอธิบายแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน ภายหลังจากที่ได้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองเมื่อเดือนพฤษภาคม 2535 อันมีสาเหตุมาจากการขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พลเอก สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก และเป็นหนึ่งในคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ซึ่งทำการรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งเป็นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในขณะนั้น

¹¹Hazel Gaudet Erskine, "The Polls : The Informed Public," Public Opinion Quarterly 26 (Winter 1962), pp. 669-667; "The Polls : Textbook Knowledge," Public Opinion Quarterly 27 (Spring 1963), pp. 233-244 ; and, "The Polls: Exposure to Domestic Information," Public Opinion Quarterly 27 (Fall 1963), pp. 492-500.

¹²เขียน อีระวิทย์, รายงานผลการวิจัยเรื่อง ทรรศนะของคนไทยที่มีต่อจีนและญี่ปุ่น (กรุงเทพมหานคร สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518).

ภายหลังการยึดอำนาจ พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ ประธานคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้ กล่าวกันว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่แสดงออกถึงการต้องการสืบทอดอำนาจของคณะ รสช.อย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ยังมี การตั้งพรรคการเมืองใหม่คือ พรรคสามัคคีธรรม ซึ่งเป็นที่ทราบกันว่าเป็นพรรคที่ได้รับการสนับสนุนจากนายทหารชั้นผู้ใหญ่ของคณะ รสช. ภายหลังการรัฐประหารได้มีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 พลเอก สุจินดา คราประยูร ได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยได้รับการสนับสนุนจากพรรครัฐบาลผสม 5 พรรค อันได้แก่ พรรคสามัคคีธรรม, พรรคชาติไทย, พรรคกิจสังคม, พรรคราษฎร และพรรคประชาชนไทย แต่การเข้าดำรงตำแหน่งของ พลเอก สุจินดา ได้ถูกคัดค้านอย่างหนักจากพรรคการเมืองฝ่ายค้าน นิสิตนักศึกษา และประชาชน จนนำไปสู่การชุมนุมประท้วง เรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และให้ พลเอก สุจินดา ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เนื่องจาก พลเอก สุจินดา เป็นบุคคลภายนอกที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง และเป็น การสืบทอดอำนาจของคณะ รสช. ในที่สุดรัฐบาลได้ใช้กำลังทหาร ตำรวจ เข้าปราบปรามประชาชนผู้ชุมนุม ทำให้มีผู้เสียชีวิต บาดเจ็บ และสูญหายไปเป็นจำนวนมาก

หลังจากที่เหตุการณ์สงบลงโดยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯให้ พลเอก สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี และพลตรี จำลอง ศรีเมือง หัวหน้าพรรคพลังธรรมและผู้นำของประชาชนฝ่ายชุมนุมต่อต้านเข้าเฝ้าฯ และได้มีพระราชกระแสให้ทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากันเพื่อแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี พลเอก สุจินดา จึงได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่กระนั้นก็ตามพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลทั้งห้าพรรค ยังคงยืนยันที่จะร่วมกันจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ โดยไม่คำนึงถึงเสียงคัดค้านจากประชาชน และไม่แสดงความรับผิดชอบต่อประชาชน ทั้งที่พรรคการเมืองห้าพรรคนี้ได้รับอนุญาตให้ผู้นำกองทัพเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และมีการใช้กำลังทหารเข้าปราบปรามประชาชน ในที่สุดประธานรัฐสภาได้แก้ไขสถานการณ์โดยการขูดเกล้าเสนอชื่อ นายอานันท์ ปันยารชุน ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และต่อมาได้มีการประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร และจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 17 ในวันที่ 13 กันยายน 2535

ก่อนการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 จังหวัดจันทบุรีมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3 คน ได้แก่ นายวโรทัย ภูมุตสาสน์, นายธวัชชัย อนามพงษ์ และนายประวิทย์ อุตตะโมต ทั้งหมดสังกัดพรรคประชากรไทย แต่ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสามคน ได้ย้ายพรรคไปสังกัดพรรคชาติพัฒนาซึ่งมี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นหัวหน้าพรรค จัดตั้งพรรคขึ้นโดยรวบรวมอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคต่าง ๆ โดยเฉพาะพรรคชาติไทยจัดตั้งเป็นพรรคใหม่ แต่ผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 ที่ผ่านมา ปรากฏว่า นายประวิทย์ อุตตะโมต ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันดับสาม (53,193 คะแนน) ส่วน นายวโรทัย และนายธวัชชัย สอบตก ไม่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันดับหนึ่งและอันดับสอง ได้แก่ นายสมชาย นิยมกิจ (61,819 คะแนน) และนายอำนาจ เพ็งจิตต์ (58,462 คะแนน) ซึ่งทั้งสองคนสังกัดพรรคประชาธิปไตย ซึ่งเป็นพรรคการเมืองพรรคหนึ่งในการเข้าร่วมต่อต้านรัฐบาล พลเอก สุจินดา คราประยูร

จากวิกฤตการณ์ทางการเมืองในเดือน พฤษภาคม 2535 และผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 ที่จังหวัดจันทบุรี จึงมีประเด็นที่น่าสนใจว่าเพราะเหตุใด อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 คนคือ นายวโรทัย ภูมุตสาสน์ และนายธวัชชัย อนามพงษ์ ซึ่งเดิมสังกัดพรรคประชากรไทย อันเป็นพรรคหนึ่งในห้าพรรคที่ร่วมจัดตั้งรัฐบาล พลเอก สุจินดา คราประยูร จึงพ่ายแพ้การเลือกตั้งครั้งนี้ให้แก่พรรคประชาธิปไตย โดยเฉพาะนายวโรทัยนั้น เคยดำรงตำแหน่งอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยและอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดจันทบุรี 4 สมัยติดต่อกัน ส่วนนายธวัชชัย ก็เป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดจันทบุรี 3 สมัย แม้แต่ นายประวิทย์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดจันทบุรี 3 สมัย ซึ่งได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดจันทบุรีในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 แต่ก็ได้รับคะแนนเสียงเป็นอันดับที่สาม พ่ายแพ้แก่นายสมชาย นิยมกิจ และนายอำนาจ เพ็งจิตต์ โดยสิ้นเชิง อาจจะเป็นไปได้หรือไม่ว่ามีปัจจัยบางอย่างที่มีอิทธิพลต่อประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดจันทบุรี ที่ทำให้มีพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแตกต่างจากการเลือกตั้งในครั้งก่อน ๆ

การพิจารณาหาสาเหตุจากผลการเลือกตั้งที่เปลี่ยนแปลงในครั้งนี ผู้ศึกษามีความสนใจต่อ ทฤษฎีพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมุ่งอธิบายปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการลง คะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคล และจากผลการวิจัยพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย ตามทฤษฎีดังกล่าว พบว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีของพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอยู่ 3 ประการ คือ¹³

ประการแรก ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ แหล่งที่อยู่อาศัย ฯลฯ

ประการที่สอง ได้แก่ ปัจจัยด้านจิตวิทยาส่วนบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้สึกด้านการเมือง เช่น ความสนใจทางการเมือง ความเชื่อทางการเมือง ที่ศรัทธาทางการเมือง ทั้งด้านที่ศรัทธาที่มีต่อการเลือกตั้ง และที่ศรัทธาที่มีต่อบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ความนิยมที่มีต่อพรรค ฯลฯ

ประการที่สาม ได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง เช่น ระบบพรรคการเมือง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การเรียนรู้ทางการเมือง การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง เป็นต้น

¹³พิจารณาจากผลงานวิจัยกรณีต่าง ๆ ดังนี้

1. พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสุจิต บุญยงการ, รายงานผลการวิจัยพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย (กรุงเทพมหานคร : โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527).

2. ยัวร์ตัน กมลเวช, รายงานผลการวิจัยการเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 364 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2516).

3. คณาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, รายงานผลการวิจัย การศึกษาความสนใจ ความรู้พื้นฐานทางการเมือง และเหตุผลในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดมหาสารคาม (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2518).

4. เสรีน ปุณณะหิตานนท์ และเน่งน้อย นະมาตร์, รายงานการวิจัย ที่ศรัทธาและความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และพฤติกรรมในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520).

5. กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, รายงานผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2529 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2529).

สิ่งที่น่าสนใจและความน่าสนใจ เพื่ออธิบายแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนี้ คือ ในเรื่องของปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง หรือสถานการณ์แวดล้อมที่เกิดขึ้นเฉพาะช่วงสมัยที่มีการเลือกตั้งหรือก่อนการเลือกตั้ง ที่ทำให้ผลการเลือกตั้งครั้งนี้แตกต่างไปจากครั้งก่อน ๆ ซึ่งผลการวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ Campbell และคณะ¹⁴ ได้อธิบายว่าการขึ้นลงของอัตราการเมืองลงคะแนนเสียงและการเลือกพรรคใดพรรคหนึ่ง ขึ้นอยู่กับปัจจัยระยะสั้นเฉพาะช่วงสมัย (short-term forces) ได้แก่ ความสนใจในตัวผู้สมัคร, นโยบายเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางการเมือง ภาพพจน์ที่มีต่อการปฏิบัติงานของพรรค, สถานการณ์ภายในและภายนอกประเทศ เป็นต้น ซึ่งจะผันแปรไปในแต่ละช่วงสมัยการเลือกตั้ง และปัจจัยพื้นฐาน คือ ความนิยมพรรค ปัจจัยดังกล่าวเมื่อประมวลรวมกันแล้ว จะทำให้ผู้ลงคะแนนเสียงพรรคหนึ่งมากกว่าอีกพรรคหนึ่ง ทำให้ผลการเลือกตั้งเบี่ยงเบนไปจากสภาวะสมดุลย์ แต่เมื่อมีการเลือกตั้งครั้งต่อไปก็จะกลับสู่สภาวะสมดุลย์ตามปกติ เช่นนี้เรื่อยไป

สำหรับการวิจัยพฤติกรรมทางการเมืองลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในประเทศไทยนั้น ได้มีความพยายามที่จะนำปัจจัยสภาพการณ์แวดล้อมที่เกิดขึ้นในช่วงสมัยที่มีการเลือกตั้ง มาอธิบายพฤติกรรมทางการเมืองเลือกตั้ง เช่น

การวิจัยของสุจิต บุญบงการ และ พรรคศักดิ์ ผ่องแผ้ว พบว่า ประเด็นปัญหาการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ไม่เป็นปัจจัยผลสำคัญ ให้ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้แก่พรรคใด พรรคหนึ่งอย่างชัดเจน¹⁵

¹⁴Milton C. Cumming, Congressmen and Electorate : Elections for the United States House and President 1920-1964 (New York : Free Press, 1966); และ Campbell, et al., Elections and the Political Order, ch.7.

อ้างอิงใน สุจิต บุญบงการ และ พรรคศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมทางการเมืองลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย, หน้า 34-35.

¹⁵สุจิต บุญบงการ และ พรรคศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมทางการเมืองลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย, หน้า 220.

ผลการวิจัยของ อุทัยวรรณ แก้วสอาด พบว่า การแปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของ ข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์เปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในและภายนอกประเทศ หรือการบริหารการเลือกตั้งของรัฐบาลแต่อย่างใด¹⁶

แม้ว่าผลการวิจัยเท่าที่ผ่านมา จะไม่สามารถนำเอาปัจจัยสภาพการณ์แวดล้อมมาอธิบาย พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนได้อย่างชัดเจน แต่การศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าว ยังมีผู้ทำการศึกษาน้อยมาก ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะมาวิจัยทางสภาพการณ์แวดล้อม โดยเฉพาะปัจจัยทางด้านข่าวสารเหตุการณ์ทางการเมือง มาเป็นแบบอธิบายพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งนี้เนื่องจากการเลือกตั้งในประเทศไทยหลายครั้งที่ผ่านมานี้ ไม่ว่าจะเป็นในระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่นก็ตามประชาชนมีแนวโน้มที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพการณ์ที่ เทคโนโลยีทางการสื่อสารมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ บทบาทของข้อมูลข่าวสารที่แพร่กระจายจาก แหล่งข่าวไปสู่การรับรู้ของประชาชนจึงมีมากขึ้น โดยเฉพาะสื่อมวลชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีบทบาทและ อิทธิพลอย่างมาก ในการนำข่าวสารทางการเมืองไปสู่ประชาชน เพื่อการตัดสินใจในการใช้สิทธิ ออกเสียงเลือกตั้ง โดยจะช่วยเสริมสร้างความสนใจ และการเรียนรู้ทางการเมือง ตลอดจนนำไปสู่ การสร้างกลุ่มหรือรูปแบบของความคิด (public opinion) ให้กับผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งใน การแสดงพฤติกรรมทางการเมืองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

จากความเป็นมาและสภาพของปัญหา ตลอดจนทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะได้มีการศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์ (empirical evidence) ว่าเพราะเหตุใดประชาชนในจังหวัดจันทบุรี จึงได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีปัจจัยใดที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าว วิฤตการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อ การรับรู้ข่าวสารการเมือง และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งประชาชน อย่างไรบ้าง

¹⁶อุทัยวรรณ แก้วสอาด, "พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของข้าราชการตำรวจนครบาล"

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่ขาดไม่ได้ในทุกระบบการเมือง เพราะการเลือกตั้งไม่ได้เป็นเพียงกระบวนการให้ประชาชนเลือกผู้ปกครองเท่านั้น แต่ยังเป็นกระบวนการในการสร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้ปกครองและระบบการเมืองด้วย จากความสำคัญของการเลือกตั้งนี้เอง ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 ในจังหวัดจันทบุรี เนื่องจากเห็นว่า ในช่วงระยะก่อนที่จะมีการเลือกตั้งได้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองในเดือนพฤษภาคม 2535 โดยประชาชนได้ชุมนุมประท้วงการสืบทอดอำนาจของคณะ รสช. เรียกร้องให้พลเอก สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี ซึ่งไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง แต่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลออกจากตำแหน่ง จึงเป็นที่น่าสนใจว่าจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น อาจจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 ก็ได้ ทั้งนี้เนื่องจากผลการเลือกตั้งที่จังหวัดจันทบุรีมีความแตกต่างจากผลการเลือกตั้งในครั้งก่อน ๆ ผิดความคาดหมาย

จากผลการศึกษาวิจัยของนักวิชาการในเรื่อง พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งซึ่งได้ศึกษาพิจารณาเชิงระบบทั่วไป ปัจจัยแวดล้อมที่เกิดขึ้นเฉพาะช่วงสมัยที่มีการเลือกตั้งซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลระยะสั้น (short-term forces) เช่น ภาพพจน์ที่มีต่อการปฏิบัติงานของพรรค สถานการณ์ภายในประเทศจะแปรผันไปในแต่ละช่วงสมัยของการเลือกตั้ง เมื่อประมวลรวมกันแล้วจะมีผลต่อปัจจัยพื้นฐานคือ ความนิยมพรรค ซึ่งอาจทำให้ผู้ลงคะแนนเสียงเปลี่ยนความนิยมพรรคจากพรรคหนึ่ง ไปยังอีกพรรคหนึ่ง¹⁷ จากผลการวิจัยดังกล่าว เมื่อนำมาศึกษาเทียบเคียงกับสภาพปัญหาของการวิจัยที่กล่าวมาแล้ว จึงทำให้สามารถตั้งวัตถุประสงค์ในการวิจัยไว้ดังนี้

¹⁷Milton C. Cumming, Congress-men and Electorate : Elections for the United States House and President 1920-1964 (New York : Free Press, 1966); และ Campbell, et al., Elections and the Political Order (New York : Wiley, 1966) อ้างใน สุจิต บุณยงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรม การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย, หน้า 34-35.

1. ศึกษาอิทธิพลปัจจัยทาง เศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี ที่มีผลต่อการ รับรู้เหตุการณ์ ข่าวสารทางการเมือง
2. ศึกษาแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี
3. ศึกษาความสัมพันธ์ของการรับรู้เหตุการณ์ทางการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลง คะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของการรับรู้เหตุการณ์ทางการเมืองที่มีผลต่อพฤติกรรมลง คะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" มุ่งที่จะศึกษาอธิบายพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง เลือกตั้งของประชาชนครั้งนี้ว่ามีระบบ โดยชี้แนวความคิดของนักวิชาการตะวันตกเป็นตัวอธิบาย พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในครั้งนี้ ซึ่งได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลที่เน้นฐานะ เศรษฐกิจและ สังคมของบุคคล, อิทธิพลของความสำนึกเชิงเหตุผล และปัจจัยเชิงสถานการณ์ของระบบ โดยจะเน้น การศึกษาในด้านปัจจัยเชิงสถานการณ์ของระบบ ซึ่งมีผลศึกษาวิจัยในแนวความคิดนี้ไม่มากนัก และจาก ผลการวิจัยการเลือกตั้งของไทยเท่าที่ผ่านมาพบว่า สถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศไทยไม่มีผลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จึงมีประเด็นที่เป็นปัญหาและประเด็นที่สนใจทำการวิจัย พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยชี้แนวความคิดและทฤษฎีว่าด้วย การรับรู้ข่าวสารทาง การเมือง, การมีส่วนร่วมทางการเมือง และพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเป็นแนวทางในการอธิบาย

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เนื่องจากมีงบประมาณและระยะเวลาที่จำกัด จึงมุ่งศึกษากลุ่มประชากร คือ ประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 ในจังหวัดจันทบุรี เหตุผล ที่ผู้ศึกษาเลือกทำการวิจัยในพื้นที่นี้ เนื่องจากว่า ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 ของจังหวัดจันทบุรีที่ผ่านมาปรากฏว่า ผู้สมัครพรรคประชาธิปัตย์ชนะการเลือกตั้ง

อันดับ 1 และอันดับ 2 ตามลำดับ โดยเอาชื่อนะอีดตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3 คน ซึ่งเดิมสังกัดพรรคประชากรไทยและย้ายมาสังกัดพรรคชาติพัฒนา เป็นที่น่าสังเกตว่าในช่วงวิกฤตการณ์ในเดือนพฤษภาคม 2535 พรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้านและเป็นพรรคที่มีส่วนร่วมกับประชาชนในการชุมนุมเรียกร้องทางการเมือง ดังนั้น จึงน่าที่จะได้ตรวจสอบว่าเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อผลการเลือกตั้งครั้งนี้อย่างไร ส่วนเหตุผลอีกประการหนึ่งที่ผู้วิจัยเลือกทำการวิจัยในพื้นที่นี้ เนื่องจากว่าผู้วิจัยมีถิ่นกำเนิดอยู่ที่จังหวัดจันทบุรี จึงง่ายต่อการเข้าถึงแหล่งข้อมูลอย่างใกล้ชิด

การเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ศึกษาได้กำหนดการสุ่มตัวอย่างในรูปแบบที่เป็นไปตามโอกาสทางสถิติ (probability sampling) โดยการใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเป็นหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) จากกลุ่มประชากร ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งในจังหวัดจันทบุรีจำนวน 261,968 คน

สมมติฐานของการศึกษา

จากกรอบของแนวความคิด ข้อสรุปเชิงทฤษฎี และวัตถุประสงค์ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น พอที่จะนำมากำหนดเป็นสมมติฐานให้มีความกระชับ และอำนวยความสะดวกในการทดสอบอย่างเป็นระบบได้ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกันของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่แตกต่างกัน (เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ทางการเมือง) จะมีอิทธิพลต่อระดับการรับรู้เหตุการณ์ ข่าวสารทางการเมืองที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน (เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ทางการเมือง) จะมีแบบแผนพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งที่คล้ายคลึงกัน

สมมติฐานที่ 3 การรับรู้เหตุการณ์ ข่าวสารทางการเมืองของผู้มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งในจังหวัดจันทบุรีมีความสัมพันธ์ต่อแบบแผนพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้ง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของการรับรู้เหตุการณ์ทางการเมืองที่มีผลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" จะทำให้สามารถเข้าใจถึงพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของประชาชนในรูปแบบที่แตกต่างจากผู้ที่ทำการศึกษาไว้แล้ว ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้ คือ

1. ทำให้ทราบถึงอิทธิพลปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี ที่มีผลต่อการรับรู้เหตุการณ์ ข่าวสารทางการเมือง
2. ทำให้ทราบถึงแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี
3. ทำให้ทราบถึงอิทธิพลของการรับรู้เหตุการณ์ทางการเมือง ที่มีผลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในจังหวัดจันทบุรี

การนำเสนอ

จากกระบวนการวิจัยแบบสำรวจในการหาความรู้ตามสภาพปัญหาที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้ศึกษาได้นำผลของการวิจัยมานำเสนอในรูปแบบของวิทยานิพนธ์ โดยมีลำดับในการเสนอเรื่องดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 บทนำ เป็นการกล่าวถึงสภาพปัญหา ความสำคัญของปัญหาในการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบข่ายของการวิจัย สมมุติฐาน การกำหนดตัวแปร การนิยามศัพท์ และลำดับการเสนอเรื่อง

ส่วนที่ 2 กล่าวถึง ทฤษฎีและแนวความคิดที่ใช้อธิบายพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และผลการวิจัยพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในประเทศไทยโดยสังเขป

ส่วนที่ 3 กล่าวถึงสภาพทั่วไปของจังหวัดจันทบุรี ทั้งนี้เพื่อให้ทราบประวัติความเป็นมา สภาพภูมิศาสตร์ สภาพสังคมและเศรษฐกิจ การปกครอง และสภาพการเลือกตั้ง ส.ส. ของจังหวัดจันทบุรี

ส่วนที่ 4 กล่าวถึง ระเบียบวิธีในการดำเนินการวิจัย การสร้างแบบสอบถาม การสุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผลข้อมูล และแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 5 เป็นการวิเคราะห์แง่มุมต่าง ๆ ของการรับรู้เหตุการณ์ ข่าวสารทางการเมือง และแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยจำแนกตามตัวแปรของปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เหตุการณ์ข่าวสารทางการเมืองกับแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำค่าทางสถิติมาประกอบการพิจารณา เพื่อให้การวิเคราะห์มีหลักฐานในเชิงประจักษ์

ส่วนที่ 6 เป็นการสรุปผลของการวิจัย และข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยที่ได้ค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้